

www.e-rara.ch

Athanasii Kircheri ... Iter Exstaticum Coeleste

Kircher, Athanasius

Herbipoli [i.e.Würzburg], 1671

ETH-Bibliothek Zürich

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-1231>

Caput I. Explorantur maris tum extrinseca, tum intrinseca constitutio; animaliumque in eo multitudo, & varietas describitur.

---

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

DIALOGUS III.

Iter Exstaticum in Mundum Subterraneum.

Interlocutoribus Cosmiele, & Theodidactō.

CAPUT I.

*Exploratur maris tum extrinseca, tum
intrinseca constitutio; animaliumque in eo
multitudo, & varietas describitur.*

COSMIEL. Examinatâ jam externâ Geocosmi superficie, ejusque admirandis, quæ in herbis, plantis, animalibus, elementorumque operationibus elucescunt, spectaculis; jam iter immensum nobis restat subeundum, iter nullis humanis tritum vestigiis, nullo mortalium intuitu perlustratum; ubi totius naturæ constituta sunt Gazophylacia; ubi cernere licet summa sapientissimi Opificis in Geocosmi architecturâ magnalia: jam tandem, quod suprâ tibi pollicebar, complebo, ut visis ineffabilibus Dei operibus totus in laudes tui exardescas Conditoris. *Theodidactus.* Certè uti nihil ad votum meum acceptius accidere potest, ita, quod jamdudum tantoperè desiderabam, ut in executionem deducas, pro eo quo possum intimo cordis affectu abs te contendo. Hoc unicum à te efflagito, mi Cosmiel, ut primò modum doceas, quo me per tam intricatos calles, marisque abyssos incognitas, per tot discrimina terræ, ignis, & aquæ, sine ullo corporis mei detrimento deducere statuas. Novi,
quanta

quanta à belluis marinis nobis pericula immineant; novi interioris telluris spiracula pestifera, & prorsus exitiali vaporum, exhalationumque virulentiam referta. Novi, quot Vulcania ignium fornaces nobis subeundae sint; quot quamque innumeræ aquarum abyssi nobis transvadandae. Sed in tua confisus pietate, & incredibili bonitate, tuam accepto plenam benignae in me voluntatis invitationem. *Cosmiel.* Nosti, mi Theodidaeste, per quanta te in itinere caelesti pericula, per quot igneos caelestium corporum Oceanos, per quot maria pestifero halitu obnoxia, ab omni tamen noxa immunem traduxerim. Et quid dubitas de mea in te fide in interioris hujus Geocosmi lustratione? anne putas, eam, quam in itinere caelesti obtinebam, in Geocosmi peragrationse potestatem mihi ademptam? an ignoras coeli, terrae, atque adeo totius naturae claves mihi conceditas? an nescis, quod uti sum praeses Universi, ita quoque omnia, quae in naturae Majestate elucescunt, divinam sic ordinante providentiam, meo subsint imperio? Hinc nulla est tanta tumultuantis aquae contumacia, quam non ad voluntatem meam protinus domem; nulla tanta incendiorum subterraneorum torrentiumque ignivomorum violentia, quam non jussu meo est vestigio supprimam; nulla tanta exitialis vaporis atrocitas, quam non mitigem; verbo, nullum adeo ingens periculum tibi imminere potest, à quo non mea tutelam & protectionem libereris. Magno itaque sis animo, mi Theodidaeste: fieri siquidem non potest, ut ullus tibi sinistrior eventus accidat, ubi tantae fortitudinis, potentiae, & sapientiae ducem tibi perpetuo assistentem habueris. *Theodidaestus.* O mi amantissime Cosmiel! post Deum unicum cordis mei solamen! de tuo inexplicabilis benignitatis affectu erga me indignissimum & humillimum servulum tuum concepto prorsus erubesco. Et quinam ego pauperrimus & vilissimae conditionis homo sum, ut tantum merear animi corporisque tutorem, tantae sapientiae magistrum? ô Deus, gratias tibi ago de transmissio mihi tanti tutoris subsidio; laudes tibi omnium operum tuorum ineffabilium, vocibus una junctas persolvo, ob ingens, quo me tanti praesidis tutelam

tutelam munisti, beneficium. Te itaq; ô Cosmiel, quem veluti Divini archivi præsidem, eâ quâ possum animi submissione veneror, eumque, qui arcanorum Omnipotentis Dei operum consiliarium agis, unice suspicio & admiror; te inquam obnixè, & eo quo possum mentis obsequio obtestor, ut quæ per te fieri posse cogitavi, perficias; ecce servus tuus, fac quod jubes, & jube quod vis. Vix dum hæc pleno mentis ardore effuderam, cùm ecce ad ripam Oceani constitutus, nescio quid splendidum & mirè coruscum contueor; & cùm vehementer attonitus hærerem, his me verbis affatus est. *Cosmiel.* Quid miraris, Theodidacte? *Theodidactus.* Miror ibi nescio quod crystallo simile opus, & quod nam illud sit, nosse desidero. *Cosmiel.* Hæc est navicula, quam tibi præparavi, ex purissima crystallo meâ manu constructa; huic in posterum inclusus, per universas Oceani semitas, abyssorumque subterrestrium immensâ hydrophylaxia, me Nautâ & Governatore vehêris. Diaphana est, ut per ejus parietes vitreos veluti per fenestras quasdam omnia naturæ arcana cominus intuearis, ab omni periculo aquarum tutus & securus. *Theodid.* Et quomodo navicula hæc intra intima Oceani viscera fundosque scopulis impeditos sine ullo rupturæ detrimento promoveri poterit? quis necessarium nobis aërem supeditabit? quis lumen in tantarum caliginum abyssis? *Cosmiel.* Non est tuum de rerum tibi necessariarum subsidiis sollicitum esse; ego sum, qui potentia meâ viribus omnia subministro, ego naviculam summo artificio à me constructam ita gubernare novi, ut nulla sit adeò dura cautes, quæ ei vim aliquam inferre possit. Ego humorem ipsum mox in limpidissimum aërem converto; ego lumen & lucerna sum, quâ vel densissimæ cavernarum caligines in lucidissimum diem convertantur. Agedum itaque Theodidacte, ne rerum humanæ industriæ minimè subjectarum fatagas; hoc enim meum, meique similium officium esse scias, utpote qui scientiâ rerum naturalium tantò sublimiori eminemus, quantò natura humana ab Angelica distat longius. *Theod.* Hisce dictis, per ostiolum intra naviculam crystallinam
ingre-

ingredi iustus. Erat navicula eo artificio constructa, ut ad instar vitri mundi & crystalli purissimæ quælibet sine ullo obstaculo, intra vitrei oceani meditullium objecta exactè exhiberet; nulli ibi remi, nullus temo, nulla velis subtenfa arbor, sed illa pronutu & voluntate Cosmielis agitabatur, aut sistebatur; neque hicullum aëris, neque luminis defectum experiebar, ubi ad mundi præsidis imperium & nutum omnia obsecundabant elementa, & officiosa sua obsequia offerebant. In hanc itaque naviculam mysticis sensibus refertam inclususego iter accepi. Cosmiel verò utrum inclusus fuerit, nescio; certè & inclusus, & exclusus, intùs & extrà omnia operari videbatur. Tantæ itaque atque tam insolitæ rei admiratione attonitus, in hæc verba erupi. O Cosmiel, quò per avia & devia sine remo, sine temone me ducis? *Cosmiel.* Brevis videbis; neque enim remo & temone opus est ei, qui & mundum imperio suo ex commissione Conditoris gubernat, & vastissimos cælorum globos sine labore perenni motu versat. *Theodid.* Perge itaque, uti cœpisti, Euris faventibus iter tuum urgere. O Cosmiel, quanta per vitreos hosce parietes in Oceano monstra video? quanta piscium spectacula? quàm innumerabiles natatiliùm excercitus? *Cosmiel.* Omnia hæc magni maris foetus sunt, hucusque hominibus incogniti. *Theodidactus.* Siste parumper, Cosmiel; quid hoc monstri? ecce, video anteme ad instar montis ambulantis molem: éstne possibile, etiam scopulos rupesque in mari mobiles esse? *Cosmiel.* O quàm luderis, Theodidacte! Non hic mons est, sed *Balæna* Balæna seu Cetus ingens, quorum haud exiguus in hoc Oceano regno numerus stabulatur. *Theodid.* Rogo te, mi Cosmiel, ut ad ejus figuram & magnitudinem propiùs considerandam, aliquantum viciniùs me sistas. *Cosmiel.* Fiat. *Theod.* Certè, quidquid tu dicas, mi Cosmiel, ego montem hunc sine radicibus natantem, non cetum comperio: ingens enim hïc in eo antrum video; cerno veluti duas arbores vertici insistentes; forsàn una ex earum insularum numero est, quas natantes vocant. Video quoque graminibus & herbis marinis, unà cum saxis arenâ mistis, latera ejus mirum in modum exasperata. Ecce & aliud

signum, corallinam plantam è latere emergentem; ecce hic
 pratulum quoddam comparet, algâ herbisque marinis refer-
 tum. Nec desunt huic prodigiôsâ moli congesta insertaque
 omnis generis ostrea & conchilia. O mi Cosmiel, quid modò
 video? duas ingentes rupes ad instar carbunculi seu pyropi ful-
 gentes: ô quantum de se lumen fundunt! ô quàm mirum pha-
 sma! *Cosmiel.* Sat apparet, mi Theodidacte, te nec dum mira-
 bilium mundi notitiam habere, dum tam pertinaci nutus tui du-
 ctu, quæ verè bellua marina est, tu montem aut insulam natan-
 tem putes. An non vides antrum illud, quod tu speluncam mon-
 tis putabas; id apertum faucium balænæ hiatus esse? *Theod.* O pro-
 digium! ô miraculum! Dic ergo, quare semper illum apertum
 habet, & cur ita plenum piscibus reperio? *Cosmiel.* Cùm bellua
 hæc plurimo semper, ob corporis sui vastitatem, nutrimento in-
 digeat, dies noctesque ad sufficiens sibi alimentum comparan-
 dum, solitæ venationi intendit; & quoniam occulto naturæ instin-
 ctu os in venatione semper apertum habet; pisces fortè fortunâ
 obvii, & ipsi vanâ imaginatione elusi, dum id rupis cujuspiam
 submarinæ foramen putantes incautiùs ingrediuntur, naturali
 belluæ astutiâ decepti, captique, in prædam simul & escam ce-
 dunt ingeniosi venatoris. Quod verò te moveant gramina,
 hærbæ, crySTALLINUS frutex, & similia, quæ ab externa corporis
 belluini superficie excreta cernis; fateor admiratione non ca-
 rere apud eos, qui sapientissimi Conditoris opera non explora-
 runt. Quare tu, ubi hujus vegetabilis adhærescentis foeturæ cau-
 sam cognôris, mirari desines. Cùm enim universum belluinum
 corpus ingenti viscositate ob pinguedinis adipisque abundan-
 tiam polleat, accidit, ut certis temporibus, locoque in fundo
 maris opportuno, intra algarum, cæterarumque marinarum
 stirpium stratum, veluti in congruo sibi ac delizioso prato. si-
 ve veneris explendæ gratiâ, sive summæ prurigini, quâ sub-
 inde agitur, remedium quærens, se volvat revolvatque; cujus-
 modi locus cùm arena, faxis, conchiliis, ostreis similique fundi
 maris pro genie refertus sit, certum est, illa intra viscosam pellis
 belluinæ scabritiem conglutinata, tandem veluti in pingui
 viscoso

*Balena
 cum semper
 hianti &
 aperto ore*

*Herba &
 arbores, quæ
 ex Balena
 excreverunt,
 unde.*

vitcoso limo, quo belluæ corpus imbutum est, cum ingenti incremento successu temporis in petrosam sobolem salsugine maris indurescere. Atque hæc causa est, cur bestiam tot plantis, & conchiliis, testaceisque animalibus coopertam videas. Quas verò binas arbores in vertice notasti, illæ arbores minime sunt, sed spiracula belluæ; quibus aquam nunc attrahit, nunc immensis diluviis denuò aëri commissa evomit. Quos ^{Balena} deinde pyropicos putabas scopulos, illi nihil aliud quàm oculi ^{oculi-} belluæ sunt, quibus innatum sibi lumen vibrat, tum ad necessaria pabula in caliginoso pelagi fundo comparanda, tum ad allisionis contra scopulos pericula hisce binis veluti præviis lucernis ad obviatorum impedimentorum offendicula, insitâ sibi, ut dixi, luce propriâ commonstranda, mirâ Dei optimi maximi Providentia, & singulari naturæ munere illi concessâ subsidia; quibus si careret, ei haud dubiè pereundum foret, tantâ mole motu suo intra aquas vel ad primam cautium allisionem, haud secus ac navi impactâ, fatiscente. Atque hæc est ratio, cur ^{Balena cum profundum & altum petat Oceanum.} talis bellua terrestres & scopulosas Oceani partes cane pejus & angue periculis exantlandorum probè sibi conscia fugiat, undelate patentis Oceani medio, & fundo planiore nullis scopulis exasperato gaudet: ne mollioribus ventris partibus illis illisis, exitium sibi ex inflicto vulnere adsciscat. *Theodidactus*, O quàm miranda mihi narras! Sed rogo te, mi Cosmiel, ut hiatus belluini fabricam propiùs mihi monstres, nullâ enim re majori admiratione me captum dicere possum. *Cosmiel*. Non hiatum tantùm tibi desideratum ostendam, sed & te per eum ad interiora ventricosæ domus penetralia ducam, ut nihil sit, quod te lateat. Agedum perge, à bellua nihil tibi timeas; ego enim sum, qui ei imperiosâ licentiâ fræna injicio, & ad libitum meum, quò volo, dirigo. *Theodidactus*. Vix dixerat, cum ecce agitatâ naviculâ monstruosum intramus hiatum, & deinde per faucium gurgustia, veluti per angiportus quosdam in late patentem quandam interioris ventris cryptam aquis offusam penetramus. Ubi tam excessivam caloris vim sensi, ut ^{Balena interiora} intra fornacem me constitutum putarem. O Cosmiel, quò

plorantur,
& explicatur
ejus
constitutio
interna.

me ducis? quid vehemens ille æstus, quem sentio, portendit? quid magni illi vitalium membrorum loculi? *Cosmiel.* Hic æstus est natus belluæ calor, ad concoctionem nutrimenti, quo valido indiget, à natura datus. Sed jam adverte ad singula, quæ tibi monstro. Vides ingentia duo illa foramina, palato ad instar caminorum longo ductu foras prominentium? *Theodidaæctus.* Video. *Cosmiel.* Hæc sunt illa duo spiracula, quibus aquarum ingentem copiam nunc attrahit, modò evomit. Vidésne dentium ordines? *Theodidaæctus.* Video, sed non mihi hi dentes animalis, sed connexa in ordinem scopulorum acumina videntur; palatum instar fornicis cryptæ cujusdam mirè exasperatum videri possèt, tantæ capacitatis & amplitudinis, ut currum fœno onustum intra se facilè concludat. O mira Dei magnalia! *Cosmiel.* Sed ultrà progrediamur. Vidésne comæatum, quem in alimento sibi venando comparavit bellua? *Theod.* Video, & quidem inter innumera piscium genera, cadaver forsan naufragi, & natando evadere conantis hominis belluæ in escam cessit. *Cosmiel.* Sic est. *Theodidaæctus.* Quid ibi protuberat? *Cosmiel.* Ille est cordis protuberantis æstus. *Theodidaæctus.* Ecce novum spectaculum, ingentem lebetem video perpetuò fumantem, ei, quo in cerevisia coquenda uti solent, non absimilem, & tunc illud cor putas? *Cosmiel.* Omnino cor illud est belluæ perpetuà spirituum exhalatione fumans. *Theodidaæctus.* Sed quidnam hoc, quod instar veli nautici inflatum video? *Cosmiel.* Hi sunt pulmones belluæ, quibus aërem sibi necessarium attrahit; quin vel ipsa aqua ingenti caloris æstu attenuata, hoc loco in aërem convertitur. *Theodidaæctus.* Quid illud, mi *Cosmiel.* quod cupulæ ad instar, sive tholi (cujusmodi facellis imponi solet) rotundum & tumidum aspicio? *Cosmiel.* Illud hepar est. *Theodidaæctus.* Quid intorti illi aquiductus, quos sinuosis voluminum spiris protensos video? *Cosmiel.* Illa sunt animalis intestina, quibus nutrimenti fæces exonerat. *Theodidaæctus.* O quis unquam credidisset talia in rerum natura monstra reperiri? quis infinitam Conditoris sapientiam sat dignis laudibus celebret? quæ tanta & tam admiranda opera ad potentia

suæ

Balena cor
quale.

Balena
pulmones
sicut velum
nauticum.

Balena He-
par.

Balena In-
testina.

suæ Majestatem attestandam produxit? Dic, rogo, quem in finem à Deo animalia hujusmodi sunt condita? non enim video, quid emolumenti in natura rerum afferre possint; quin potius in magnum detrimentum, ob tantam piscium consumptionem, quâ vel ipse Oceanus suâ viduatur prole, cedunt. *Cosmiel.* Ne putes, quidquam in natura rerum tam perniciosum esse, quod non altissimos in natura fines habeat. Nam præterquam quòd ad Creatoris Omnipotentiam declarandam producta sunt, innumera alia præstant in Oceanio regno emolumenta. Imò verò quidquid in eo faculentum, viscosum, pingue, sordidum, id totum ubi sibi hujusmodi bellua attraxerit, à nocivis facibus aqueum regnum liberat. Secundò, pinguedo hujus animalis tanti usus est, ut complures nationes ejus subsidio carere non possint; oleum enim ex decoctione pinguedinis extrahitur, non tantum ad lampades fovendas, sed & ad eo naves contra aquæ irruptionem illinendas, & ad coria attenuanda magnum usum præstat iis, qui fulloniam, baphicam sive tinctoriam, coriariam, oleariam, nauticam, similesque artes profitentur. In Medicis quoque dictum oleum non contemnendos usus præstat; cum illud instar frigidi cujusdam balsami corruptis inflammatione membræ, id est, contra erysipelis ardores, similesque morbos nobilissimum medicamentum sit; eximiumque contra vesicæ dolores, præsertim si attenuatum, & distillatione multoties iteratâ, foetorem & cupyremma amiserit, arcanum sit. In Islandia quoque vel unicum hujus belluæ sceleton in integræ domus structuram servit. Sed jam ex obscura hujus belluæ alvo emergi, ad alia progrediamur. *Theodidactus.* Video nobis superimpositum nescio quod umbraculum, sub forma immensi veli aut umbonis protensum: dic, rogo, quidnam sit monstri? *Cosmiel.* Testudinem marinam vides. *Theodidactus.* Fierine potest, tam vastas monstrorum moles Oceanum producere? O mirum rerum prodigiosarum theatrum! Rogo te, mi *Cosmiel*, festina lentè, ut singula exactius distinguam; video enim hîc summâ meâ admiratione, quæcunque tellus & aër animalia producit, ea & Ocea-

Bellua marina ad quid utilitatis sine à natura destinata.

num similitudine quadam fingere. Aspicio hîc pisces in equos, vitulos, cervos, fues, canes, lupos, elephantes, leones, mirâ quadam metamorphosi transmutatos; video hirundines, vultures, & in collium similitudinem monstra; Delphinorum, præterea, thinnorum, salparum, halecum, cæterorumque minorum piscium ingentes exercitus, cornibus, ensibus, malleis, spiculis mirificè instructos; atque ex hisce quosdam video veluti fugitivos, & metu consternatos alios ludentium in morem, nunc supinos, modò pronos mirum in modum gesticulantes. *Cosmiel.* Quos metu consternatos vides, illi sunt, qui ab insequentis hostis aut Balænæ, aut Orcadis, aut Delphini insidiis tutum sibi quærunt asylum; in nullo siquidem elemento tot præliis, tot conflictibus, tot atrocissimis pugnis, ac in aqueo hoc regno bellæ se mutuò insectantur: majores adoriuntur minores, mediocres verò implacabili odio ad necem quærunt majores, quibus tametsi corporis mole & robore cedant, astutiâ tamen & calliditate ipsis innatâ modos norunt, quibus illis prostratis victoriâ poriantur. At minor piscium grex solus tum in commune omnium alimentum, tum potissimùm beluis pelagi tyrannis destinatus videtur. Quòd verò videas varias illas piscium collusiones, modò supino, modò prono incubitu se fricantes, scias Theodidacte, istiusmodi motibus gestibusque nihil aliud indicari, quàm naturalem foeminæ cum mare congressum ad sobolem propagandam, qui per attritiones affrictionesque ad se invicem factas potissimùm contingit, à natura institutum. Mas enim fricando foeminam in partibus à natura destinatis, ejusdem matrici vaporosum quendam spiritum immittit, qui deinde in ovorum condensatur foeturam; quæ mox ubi ad maturitatem pervenerit, in maris superficiem effusa, calore solis, pelagique naturâ, in pisces juxta speciem, à qua profluxit, animatur. Ne verò putes, omnem maris progeniem ex ovorum foetura secludi; sunt enim pleræque immaturores Oceani bellæ, uti Balænæ, Vituli marini, Manioræ, & similia vivipara; id est, suscepto semine non ova, sed catulos excludunt; cujusmodi, uti dixi, sunt Ceti, Orca, Physiteres, Delphini,

*Bella inter
piscem.*

*Piscium va-
ria collusio-
nes quid si-
gnificent.*

*Piscium ge-
nus quod-
dam non o-
va, sed catu-
los porret.*

phini, Phocæ, similesque. *Theodid.* Scitè omnia. Sed ò mi *Cosmiel*, nescio, quid monstri meo modò obtutui se sistit. Fieri ne potest, ut in Oceano quoque homines reperiantur? Video enim, quamvis remotè, nescio quænam humanæ figuræ phasmatâ: quare te obsecro, ut eorum propiùs inspiciendorum mihi potestatem facias. *Cosmiel.* Fiat. *Theodidactus.* Verè utriusque sexus homines hîc reperio. *Cosmiel.* Falleris, *Theodidacte*, homines enim minimè esse aut dici possunt, utpote omnis rationis expertia, sed marina sunt monstra, superiorem solummodò hominis partem exprimentia, inferiore verò in piscium caudam terminante; atque ex eorum numero sunt, quas sirenes antiqui fabulosæ doctrinæ conditores poëtæ stolidè inter Deas numerabant. Cerne caput hujus fæmellæ, longâ quadam cæsarie, at minimè pilosâ, sed in cirros quosdam carneos & pulposos distensâ vestitum. Vides faciem quidem pulchram, oculorum vivacitate decoram & blandam, sed, qui ad decoris complementum unicè desiderabatur, naso destitutam? cernisne brachia solitis hominum longiora, manusque non in digitos more humano discretas, sed ad instar pedum anserinorum cartilagine interceptas, ad natandum à natura sic constitutas? aspice rotundas & tumidas mamillas; quàm candore niveo pectus venterque niteant, quanto splendore coruscent. *Theodidactus.* Mihi, nisi oculi me fallant, carnis humanæ pulposa substantia videtur. *Cosmiel.* Falleris, sed ea, quam pellem putas, illa nihil aliud est, quàm candidissimis minutissimisque squamulis contextum, naturæ opus; quod, ut in omnibus aliis piscibus, eximio nitore fulget. Vides tandem & sexus discrimen in caudam piscis, eamque prælongam terminare? sed jam & masculum contemplare. *Theodidactus.* O *Cosmiel*, non hominis, sed Cacadæmonis mihi figuram referre videtur. Quàm omni formâ destituta facies! quàm torti oculi! quàm genas inconcinnas, rugisque oppletas! quàm barbam ridiculam! veriùs pulpam carnis dixeris; quàm incompòsitos capillos! si tamen capilli dici possent. Ego Medusæ caput veriùs putem, aut polypum sirris longè latèque exporrectis ex capite emergentem, quàm

monstrosæ

*Sirenes
quid sint.*

*Sirenis fæ-
melle de-
scriptio.*

*Sirenis
maris de-
scriptio.*

*Diabolus
marinus
captus in
Sicilia.*

*Pisces ho-
minis figu-
ram refe-
rentes.*

*Finis re-
rum simili-
tudinem
habentium
cum homi-
ne.*

*Sirenum Si-
res seu vir-
tutes.*

monstruosæ manus , alis vesperilionum , quàm humanis simili-
liores ! quàm asperum squamis corpus ! verbo , fabrica prorsus
à foemina disparata , & humanæ tamen figuræ , si membrorum
ordinem & situm attendas , atque ingentem , in quam termina-
tur , caudam excipias , non dissimilem . Tale olim monstrum in
insula Melitensi , quem & diabolum marinum appellabant ,
maris æstu in litus prope ædem D. Virgini Sacram , vulgò
della Maleca , projectum me vidisse memini ; quod in Siciliam
delatum , non exiguam quæstus occasionem piscatoribus dedit .
Sed rogo te , mi Cosmiel , ad quid natura hujusmodi monstra
esse voluit ? *Cosmiel.* Si nosces , Theodidaecte , cur inter animalia
quadrupedia , simias & cercopithecus , hominibus & figurâ , &
moribus haud absimiles constituerit ; cur inter aves , Pequinos ,
maris Magelanici accolæ erecto corpore hominis ad instar in-
cedere voluerit ; cur inter plantas florem Orchidis perfectum ,
utriusque sexus hominem abdito quodam molimine machi-
nata sit ; radicibus quoque , uti in mandragora , hominis corpus
exprimat ; cur in mediis quoque lapidibus , achatibus , marmori-
bus , aliisque profundissimis telluris caveis reconditis saxis ,
tum humanæ figuræ formam , tum cæterorum animalium ve-
getabiliumque figuram insculpat & excudat : forsân non tan-
tum mirareris . Gaudet natura hujusmodi rerum ludibriis ; &
uti omnia in omnibus esse intendit , ita pro conditione singulis
entium gradibus laborat , quantum potest , ut si non sensum , sal-
tem vitam ; si non vitam , saltem figuram nudam iis ad suam
in universi decoris Majestatem attestandam imprimat ; appe-
tunt enim omnia ultimam sui perfectionem , & potissimum
similem homini , qui est post DEUM immediatè rerum
omnium finis , figuram ; quam cum debitæ naturæ claustris im-
pedita consequi non possint , nonnulla quantum possunt agunt ,
ut eandem si non veram , saltem secundum analogiam quan-
dam constitutam consequantur . Vides itaque , cur tanto in-
genio & industriâ natura in constituendis sirenibus luserit .
Sed quæres , utrum peculiari aliqua , quæ in hominum usum ce-
dat , virtute polleant . Respondeo , ipsum sigillum & chara-
cteri-

sterisimum, quo ipsas opifex mens imbuit, quin vel ipsam astutiam & calliditatem ingenii hominibus simillimi, magnum aliquod naturæ arcanum sub illis latere, affatim testari. Tritones enim, & sirenes, uti simiæ in tellure, ita hæc suo tamen modo ingeniosâ industriâ pollere videntur; siquidem ad littora Oceani in inaccessibleibus hominibus latibulis, atque extra omnem maris injuriam longè semotis, domos sibi admirando quodam artificio, ex conchis conchiliisque congestis mutuâ utriusque ope exstruunt, commearum venatione interceptum intra loculos quosdam condunt ad necessarium illis tempore urgentis famis alimentum; arenam lutosam in formam lecti, quo lassâ membra recondant, congerunt; terram quoque insolationis gratiâ ad instar amphibiorum petunt, unde ab Barbaris Sofalæ oram incolentibus, ubi maximè stabulantur, in nefariæ veneris usum quæruntur; fructibus quoque & terrenis radicibus mirificè delectantur, unde illas sollicitè ad virides ripas hominibus inaccessibleas quærunt, acceptas in solitis loculis condunt. *Theodidactus*. O admiranda naturæ magnalia! jam video, vera esse, quæ Maphæus in Indica historia de septem Sirenibus à piscatoribus in Indico mari prope Maldivas insulas interceptis scribit, & tum Patrum nostrorum, tum medicorum præsentium testimonio oculari comprobatis, non verè minùs quàm pulchrè & eleganter refert. Adferuntur quoque ex Insulis Philippinis nonnulla ossa eorum monstrorum, quæ Pesce Muguer vulgò Hispani vocant, & haud dubiè ex eorum, quæ hic intuemur, numero sunt. *Cosmiel*. Ita est, sed paulò hisce monstruosiori figurâ induta. Sicuti enim in telluris superficie pro soli aërisque natura & conditione in uno loco pulciores homines animaliaque, quàm in aliis gignuntur; ita & in Oceano, peculiari aquarum proprietate, hujusmodi monstra humanæ figuræ nunc conformiora, nunc eidem minùs conformia producantur. *Theodid.* Habentne ista nonnullum in rebus medicis usum? *Cosmiel*. Immò maximum, & præstantissimum: ossa siquidem mirandâ quadam ad sanguinis fluxum virtute pollent; & si homines experimentum facere possent, horumque monstrorum rarita-

In Oceani
diversis locis
conformi-
ora homi-
nibus mon-
stra reperi-
untur.

Monstrorum
marinorum
mirus in
medicina
usus.

te non impedirentur, dico tibi, ex horum corporum miscella, quintam quandam essentiam, verum Microcosmi balsamum, mumiam vitæ, innatque calidi restaurationem, verbo, Panacæam quandam omnibus humani corporis infirmitatibus quantumvis Medicorum opinione incurabilibus profligandis, extrahi posse. Verum uti naturali quadam ingenii calliditate & astutiâ hominum insidias eludunt, eamque ob causam raro sese spectanda exhibent, ita quoque non nisi summâ difficultate (non sine magno rei medicæ detrimento) in casses nallasque incidunt curiosioris Piscatoris. *Theod.* O Cosmiel, video deinde disparis conditionis monstrum, instar trabis animatæ, colubrique tortuosi immensæ longitudinis, hinc inde sinuosâ corporis volumina torquere. O quàm horrendum deformium faucium hiatus exhibet! quot cornibus munitur! quot pinnis in modum alarum extensis exasperatur! ego certè nisi motum viderem, tortuosæ rupis molem putarem. *Cosmiel.* Hoc genus monstri Draco marinus dicitur, qui in Oceani hujus latè parentibus undis tyrannidem suam non solum in pisces exercet, sed & ipsas vastissimas subinde naves spiris suis involutas in profundum demergit, & ex facultenta excrementitiaque maris putredine nascitur. Perniciosum ac exitiale malum, toxico suo oppidò virulento omnia, quæ tangit, inficiens, Pisces vel è remoto vix dum operit, cum ecce veneni sui fascino infatuat, infatuatos, & torpore quodam exanimatos in escam sibi destinat. Et ne tale in malum à natura productum videatur, illud emolumentum præstat, quod quidquid pestiferum & malignum in æquore, sive influxu stellarum, sive exhalantis terræ nocivis vaporibus nascitur, in se attractum derivat, & sic pelagus à magni momenti perniciæ liberat. Sed jam satis monstrorum in vastissimo æquoris meditullio tibi exhibitum; fundum tandem petamus, ut quot & quàm admiranda provida mater natura rerum ibidem produxerit, contempleris. *Theod.* O mi Cosmiel, in ultimum mundi barathrum me ducere videris. *Cosm.* Ne timeas; tamen si enī profunditas Oceani hoc loco tanta sit, ut meritò abyssus dici possit, me tamen duce nil patieris. *Theod.* Ego sem-

Draco marinus.

Draconis virulentia.

per hucusque putabam, montes, sylvas, prata, in terrestri tantum superficie reperiri; sed jam modò & illa omnia in subaqueo hoc regno invenio. O quam condensata sylvarum fruticumque constitutio, & inextricabilis scopulorum rupiumque labyrinthus! O mi Cosmiel, caveas rogo, ne illisa in illis vitrea nostra navicula periclitetur. *Cosmiel.* Quid murmuras, Theodidacte? adeone vilem de me meaque pericia existimationem concepisti, ut naviculam hanc contra omnia illisionis pericula immunem, aut conservare, aut gubernare non possim? aut si dato, non concessio, rupturam subiret, illam non è vestigio instaurare, aut etiam te in media aquarum abyssio contra omnes fluctuum injurias servare valeam? *Theod.* O mi Cosmiel, condona, obsecro, pusillanimitati meæ; neque enim talia effusii, quòd in periculis constitutus in ullo de tua potentia dubitarem, aut tibi diffiderem, aut inconcepta de te existimatione vacillarem: Absit; novi enim, quantus sis, & quantà virtute polleas, utpote cujus imperio sustentent universa. Sed more humano ad tam exotica rerum spectra formidine quadam invadente cor meum conquestus in hæc verba imprudenter prorupi. *Cosmiel.* Tuæ mihi fragilitatis probè conscius condono perlubenter; sed jam ad institutum nostrum revertamur. Mirabaris, sylvas, prata, montes in mari reperiri; & ego tuam miror simplicitatem ingenii. Putasne sub mari aliam esse rerum constitutionem, quàm in externa telluris superficie? Minimè. Si enim divinâ potentia Oceanus sublatis aquis exsiccaretur, nihil aliud videres nisi vastissimas regiones, concatenatos altissimorum montium ordines, valles profundissimas, fluvios ingentes, planities longè latèque immensum exporrectas; sylvas quoque & prata, sed alterius constitutionis arbusculis, fruticibusque corallorum, mineraliumque efflorescentiis salis virtute enatis confita, qualia ex se & sua natura producere potest; nec flores defunt, nec fructus. Quid enim insulæ aliud sunt, quàm submarini montes vastissimi, quorum non nisi apices extra aquam caput suum extollunt, & hoc pacto in insulas hominum habitationi aptas evadunt? Vide saxosos hinc inde parietes ingenti intercapedine distensos, pro-

Montes, sylvas, & similia sub aqua reperiri.

Sub aqua terra similis reperitur constitutio.

*Profunditas
maris cur
tenebrico-
sissima.*

fundissimorumque montium structuram. *Theod.* Video, & admiror, nec unquam in animum meum inducere potuissem, ut tantam Oceani profunditatem crederem; neque enim ullum solaris lucis vestigium in hac caliginis abyſſo comperio; & si tu, mi *Cosmiel*, lumine tuo illud haud illustrasses, prorsus mihi veluti in *Cymmeriis* quibusdam tenebris vagabundo pereundum foret. Et unde hoc? *Cosmiel.* Scias *Theodidacte*, radios solares aliquosque tantum mare pervadere; sed in profundioribus hisce locis, ob constipatarum partium intermediarum densitatem, nulla tantæ lucis efficacia est, quæ corpulentam opacitatem penetrare aut superare queat. *Theodidactus.* Unde itaque in tanta caligine marinæ sobolis progenies in necessariarum rerum conquirendo comœatu vivat, scire cupiam.

*Lux submarina
qualis.*

Cosmiel. Magno huic incommodo naturæ benignitas affatim providit. Respice in subjectam nobis obviamque planitiem; aspice saxorum rimas, fissurasque. *Theodidactus.* Quidnam hoc prodigii? innumeros astrorum lucidissimorum exercitus ego video; ignem quoque cerno mobilem; forsitan fatuus est? forsitan subterranei ignis expiratio? sed & scopulorum rimas undique amplissimam lucem profundere observo. Dic, rogo, *Cosmiel*, quid tanta lucis multitudo sibi velit. *Cosmiel.* Lucet istæ nec ignis elementaris, nec fatuus, nec subterraneus ullo modo censeri debet. Quomodo enim hi ignes ingentibus aquarum acervis tumulati vivere valeant, nemo est, qui capere possit. *Theodidactus.* Quid ergo, obsecro, rei est? *Cosmiel.* Lucet, quas vides, sunt omnis generis conchilia, ostreaea, crustacea, cæteraque fundo adhærescentia, & lumine indiga animalia; quæ uti ob naturæ suæ imbecillitatem ad saxa & fundum maris natura religavit, ita quoque, ne in necessariis operationibus lucis defectu perirent, divina sapientia lucem illis nativam unâ cum calore concreavit, cujus veluti benigno fomento conservarentur, & ad fundum maris, cœu lucernæ quædam, Opificis Mentis industriâ constitutæ sunt, ut reliquis quoque piscibus tum contra omnia illisionis pericula, tum ad necessarij alimenti acquisitionem prælucere. Neque ideo putes ve-

lim,

lim, ostreorum, exanguium, crustaceorumque genus oculis
 more aliorum animantium instructa esse, hæc enim in imper-
 fectis hujusmodi, veriùs Ichthyophytis, paucis exceptis, non ex-
 tant, sed luce illâ concreatâ, tum ad aliis prælucendum, tum
 ad nativi caloris robur conservandum gaudent. Quam verò
 ex montium parietibus lucem emicare conspicias, isti sunt ver-
 mes vaginâ inclusi, quos dactylos vocant, in anguillarum for-
 mam saxorum in rimis stabulantes; & lucem pariter concrea-
 tam habent. Immo dico tibi quid ampliùs; vix ullum piscium
 genus est, quod non hujusmodi luce sibi innatâ turgeat: adeo-
 que iis necessària est, ut sine illa in caliginoso æquoris gurgite
 vitam sustinere non possint, quemadmodum suprâ quoque,
 cùm Balænam inspiceremus, fusè ostendi. *Theodidactus*. Sed quo-
 nam modo illa sese lux habet? *Cosmiel*. Vidistin' cicindelas?
 five vermiculos illos alatos, qui æstivi temporis noctibus instar
 scintillarum oculos itinerantium feriunt, & Lampyrides vo-
 cantur? *Theodidactus*. Vidi sæpe sæpius. *Cosmiel*. Quemad-
 modum igitur illæ innatam sibi lucem ad operationes ritè exe-
 quendas à natura adeptæ sunt, ita & marina animalia. Vidistin'
 unquam quercus putridas, quantoperè noctu radiant? & haud
 secus ac lucernæ quæpiam in obscuris sylvarum recessibus
 ceu viarum indices cuncta illuminent? Comperistin' unquam
 scintillantes nonnullorum animalium, eorum præsertim,
 quæ nocturnis venationibus vitam sustentant, oculos? *Theo-
 didactus*. Vidi, & observavi id sæpius in felium, & noctua-
 rum oculis. *Cosmiel*. Si itaque terrestribus rebus ad usum ne-
 cessarium hujusmodi lucem divina sapientia inesse voluit, quan-
 tò magis marinis? Sed nunc ad fundi marini incolas oculos
 animumque convertamus. Vide Theodidacte, & diligenter
 examina inexplicabilem rerum varietatem, naturæ beneficio
 in hujusmodi tractibus constitutam. *Theodidactus*. Tota hæc,
 quam video, planities fundi non mihi pratum, sed vivum
 quoddam peripetasma incredibili concharum margaritarum-
 que varietate & splendore, veluti lapidibus pretiosis contex-

*Conchilia,
 & alia hu-
 jusmodi
 animalium
 genera, ocu-
 lis carent.
 Vermes ma-
 rini, seu Da-
 ctyle, in
 montium
 fissuris.*

*Aquatili-
 bus quibus-
 dam lucem
 esse ad in-
 star cicin-
 delarum.*

*Quercus pu-
 trida noctu
 lucent.*

Conchylio-
rum vario-
rum descri-
ptio.

Origo Con-
chyliorum.

In conchy-
liis qua va-
riatione natu-
ra supplet
defectum vi-
sus & den-
tium.

tum videtur. O quanta conchyliorum specie differentium va-
rietas! quàm affabrè in iis natura ludit! quot colorum differen-
tias imbuat! quanta & quàm exoticâ figurarum discrepantium
sculpturâ expressit! Video nonnulla (uti ea quoque describit
Author historiæ naturalis) convexa, plana, concava; quædam
in Lunæ morem falcata, aut in orbem circumacta, aliqua di-
midio orbe cæsa, in dorsum protuberantia, levore quodam
splendidissimo perpolita; alia veluti dentibus quibusdam in-
terstincta; alia striarum multiplici ductu miro artificio adum-
brata; non desunt, quæ muricatim intorta, margine in mucro-
nem cuneatum foris offuso, intus replicato, jam distinctione
virgulata, crispa; modò in formam cancellorum, imbricum,
pectinumque undulatâ superficie exporrecta; alia in unda-
rum fluctuantium morem expressa, & cancellatim reticulata,
nunc obliqua, jam in rectum expansa, densata, porrecta, sinu-
ata, & ad buccinæ morem repanda. Et undenam tanta, mi Co-
smiel, rerum diversitas? *Cosmiel.* Illa omnia, quantumvis innu-
meris speciebus differentia, ex invisibili illo & universali natu-
ræ semine, quod Oceano potissimum dominatur, formarum
diversitatem sortiuntur; siquidem ex aquæ particula viscosiori
& tenuiori caro conchyliorum nascitur, ex parte verò cras-
siori & salis copiâ referta conchæ viventi ipsa domus constitui-
tur in lapideam molem indurata; nam sal ex se & sua natu-
ra duram firmamque omnibus præbet consistentiam, plastica
verò feminis vis illas pro combinatæ materiæ dispositione in
innumeras efformat figuras; colorum verò varietas hanc
suam ex diversa sulphuris albi rubrique, quo marè refertum
est, mixtura originem trahit: vivuntque ex eodem, ex quo or-
tum duxerunt, alimento elementoque, quamvis nonnulla quo-
que pisciculos, vermiculos, cateramque minutiolem maris so-
bolem in suum trahant nutrimentum. *Theodidactus.* Quomodo id
fieri potest, cum visu & dentibus careant. *Cosmiel.* Natura uti sa-
gacissima est, ita & iis quoque de necessariis ad vivendum sub-
sidiis mirum in modum providit. Visus enim defectum sensu
perfectissimo tactus supplevit; dentes verò ejus, quibus præ-
dam

dam sibi venatur, est ipsa aperibilis conchæ structura, quâ, dum voluntario animalis motu nunc clauditur, nunc aperitur, fit, ut animalcula iis vicina simul ac hiantibus conchæ labris sese insinuaverint, astutus intus latens piscator prædam præsentiens mox clausis, labris in escam indito sibi instinctu eandem conservet. *Theodid.* Reperio hîc inter alia Tritonias buccinas, purpureo liquore refertas. *Cosmiel.* Illæ sunt murices, & purpuræ, <sup>Muricis ori-
go & usus.</sup> nullo non ævo celeberrimæ, unicum Regum atque Imperatorum ornamentum: harum enim naturali liquore panni illi tinguntur, quos tantopere inquit ambitque Principum Majestas, ortumque habet ex purissimo sulphure rubeo, tincto spiritu cynabrii, quod in centro virtutis spermaticæ horum piscium delitescit, & naturali hepatis facultate concoctivâ, unâ cum dicto sulphure, in hunc, quem vides, convertitur liquorem. *Theodidactus.* Ecce linguam purpuræ sive muricis acutissimam, quam exerit; habentne hæc animalia linguam, aut reliqua membra distincta? *Cosmiel.* Membra distincta non habent, sed simile quid membris cæterorum animalium. Hinc quam tu linguam dicis, lingua propriè non est, sed spina quædam ossæa, acuta, & dura, quâ cæteras sibi vicinas conchas, veluti cuneo quodam aperit, apertas ex fugit, pisciculos quoque vicinos eâ transfixos intra se trahit. *Theod.* Ergo os habent, & stomachum? *Cosmiel.* Dixi tibi; simile quid eas habere, meatus videlicet, intra quos nutrimentum attractum deponant, veluti in stomachum quendam à natura ipsis constitutum. Deposita verò calore nativo in propriam substantiam convertunt; sunt enim, quot <sup>Conchyliis
carnea massa
& animata.</sup> quot hîc contemplaris, conchyliorum genera, nihil aliud, nisi carneæ quædam massæ animatæ, quæ tamen si indiscreto membrorum situ à natura disposita sint, acutissimo tamen tactus sensu pollent, neque generant aliorum piscium more, sed universali naturæ, & peculiari maris semine, uti dixi, pro diversitate dispositionis materiæ generantur, & ex utroque sensibili & insensibili alimento vivunt. Quæ verò conchyliis hisce scopulis nativâ sede & immutabili adherere vides, illa Ichthyophyta veriùs, quàm animalia perfecta dicenda sunt, & Zoophytis adnumerantur, vitamque merent ex communis naturæ semine, intra petrarum faxorum-

saxorumque foramina digesto concoctoque, ejusdemque fuctu vivunt. Hujus quoque generis sunt spongiæ marinæ, similiaque imperfectæ naturæ, mediæque inter plantas & animalia lchtyophyta.

CAPUT II.

Exploratur maris fundus, & communicatio marium cum Oceano.

Cosmiel. Agedum Theodidacte, visis jam vegetantis sentientisque naturæ proprietatibus, nihil porro restat, nisi ut te prius in ipsâ subterranei mundi vestibula, qui Oceani mariumque fundus est, introducam, ut ex his demum, veluti per ingentis immensique palatii portas & ostia ad interiora Geocosmi adyta penetrare possis. *Theodidactus.* Torum tuæ me submitto dispositioni; novi enim, nihil mihi sinistra accidere posse, si tu, naturæ dominator, semper mihi præsto fueris, potenti que dexteræ tuæ auxilio me servum tuæ fidei commissum fulciveris. *Cosmiel.* Maeste animo, inexhaustos tandem Oceani fundos penetremus. *Theodidactus.* Ergo nec dum fundum attigimus? quid ergo, pratum illud, in quo tanto nos tempore detinuimus, fuit, nisi fundus maris? *Cosmiel.* Falleris, pratum enim, quod spectasti, intimus maris fundus non fuit, sed suprema ingentis scopuli planities? quare pergamus. *Theodidactus.* O mi Cosmiel, quo me Euro velociori motu ducis? jam enim verò cum Jona Propheta clamare possum, *Montium fundamenta cooperuerunt me, vultes terra concluserunt me*: obsecro te, ubinam locorum jam sumus? vel cuinam externæ superficiè loco tractus hic, in quo me constitutum video, respondet? *Cosmiel.* In maris Athalantici fundo hæremus. *Theodid.* Quo dicto, ingens mox lumen exortum, an à Cosmiele immediatè, an ab extrinseco quodam lumine ab ipso constitutum, nescio, illuxit, quo fundus maris mirum in modum illuminabatur. *Cosmiel.*

*Fundus
maris Athalantici.*